

'Kunst verandert' – standpunt van OVSG

Inleiding

Als koepelorganisatie die meer dan 90 % van de schoolbesturen van het deeltijds kunstonderwijs vertegenwoordigt, vraagt OVSG om nauwer te worden betrokken bij het verdere overleg over het nieuwe decreet voor het deeltijds kunstonderwijs.

In de conceptnota 'Kunst verandert' krijgt de klankbordgroep de status van overlegplatform terwijl dit in de praktijk eerder een terugkoppelorgaan was. Gelet op de inhoud van de tweede conceptnota (financiering, organisatie, samenwerking, personeel ...), vindt OVSG dat de betrokkenheid van de schoolbesturen bij het toekomstige overleg essentieel is.

OVSG vraagt eveneens bijkomend overleg over een aantal items in de conceptnota die voor ons nog niet helemaal duidelijk zijn. Het zou dan ook wenselijk zijn om deze specifieke punten, eventueel per domein, verder te kunnen bespreken met de overheid.

Hierbij komen de volgende items aan bod:

- het gelijkstromen van de eerste en tweede graad met VKS 1 en VKS 2;
- het schrappen van een aantal opties;
- de keuze voor een aantal specifieke opleidingen;
- de kunstmatige opdeling van opties in vakken;
- het groeperen van volwassenen en jongeren;
- aparte leertrajecten voor volwassenen en jongeren;
- de herinstroom;
- het opsplitsen van ateliers;
- het gedifferentieerd werken;
- het geïntegreerd lesgeven;
- het simultaan volgen van twee of meerdere opleidingen;
- ...

Het implementeren van een decreet dat ingrijpt op de structuur zal financiële gevolgen hebben. Het is de vraag of dit alles realiseerbaar is, gezien de huidige budgettaire toestand en de tijdsdruk. In elk geval raden we de overheid aan om niet overhaast te werk te gaan en pleiten we voor een weloverwogen, gefaseerde aanpak.

Standpunt

Het standpunt van OVSG is opgebouwd aan de hand van vijf vragen.

- **Behoudt de conceptnota de goede elementen van vandaag?**
- **Houden de vernieuwingen uit de conceptnota een meerwaarde in?**
- **Blijft de autonomie van het schoolbestuur en de academie intact?**
- **Wat is de impact van de maatregelen uit de conceptnota op de academie?**
- **Wat missen we in de conceptnota?**

1 Behoudt de conceptnota de goede elementen van het DKO van vandaag?

- OVSG stelt vast dat de overheid een aantal goede elementen van vandaag behoudt en/of zelfs versterkt zoals:
 - het behouden van een breed aanbod van opleidingen en opties;
 - het structureel maken van vakoverschrijdend werken;
 - het behouden van lineaire leertrajecten gespreid over een volledig schooljaar;
 - het onderstrepen van het belang van het contactonderwijs;
 - het laten instromen op basis van competenties;
 - het behouden van algemeen vormende componenten binnen de opleidingen.
- De doelstelling 'kunst leren ontdekken en begrijpen met als doel geschoolde luisteraars/toeschouwers te vormen' wordt geschrapt. De receptieve opties worden afgeschaft en doorgeschoven naar het sociocultureel vormingswerk. OVSG vindt dit geen volwaardig alternatief omdat het DKO deze opties in een lineair leertraject organiseert, terwijl het vormingswerk een modulair aanbod heeft. Ook in het DKO moet de receptieve kunstbeoefening een plaats behouden. Receptieve kunstbeleving stimuleert mensen overigens vaak tot het volgen van een actieve opleiding in de academie. De optie kunstexploratie die als tijdelijk project positief werd geëvalueerd en sinds kort organiek werd, leent zich ons inziens uitstekend voor een domeinoverschrijdende aanpak waarin de huidige opties muziekgeschiedenis en AMC vanaf de derde graad geïntegreerd kunnen worden. In die optiek wordt kunstexploratie uitgebouwd tot een cross-overopleiding over de domeinen heen.
- De conceptnota onderscheidt twee strategische doelstellingen:
 - het organiseren van opleidingen voor de actieve cultuurparticipant;
 - de bevordering van kunst- en cultuureducatie in het kleuter- en leerplichtonderwijs.OVSG is van mening dat het DKO zeker een belangrijke partner kan zijn in de bevordering van kunst- en cultuureducatie, zowel voor de professionalisering van leerkrachten als naar leerlingen toe. Maar het DKO heeft niet de middelen noch de omkadering om het hele onderwijsveld te bedienen. Dit kan geen kerntaak van het DKO zijn en al helemaal geen strategische doelstelling.
- De specifieke initiatie van de studierichtingen beeldende kunst en dans wordt geschrapt. De conceptnota stelt voor om in de eerste graad minstens twee domeinen aan te bieden. Nochtans is destijds dansinitiatie opgericht om de concurrentie met de privésector aan te gaan. Dat argument is nog steeds actueel. OVSG is van mening dat de oriëntatie over de vijf muzische domeinen een opdracht van het basisonderwijs is. Het DKO en zijn leerkrachten/kunstenaars vervullen t.a.v. het leerplichtonderwijs een complementaire taak. De expertise van het DKO biedt een meerwaarde door via initiatie een specifiek domein uit te diepen. Deze verdieping vormt een belangrijke meerwaarde die bij het verplicht samenvoegen van meerdere domeinen dreigt verloren te gaan. Doordat de leerling in de eerste graad een keuze voor minstens twee domeinen moet maken, krijgt hij al tien combinatiemogelijkheden. Als de leerling bovendien een keuze kan maken tussen drie, vier of vijf domeinen, dan krijgt men hier zelfs een veelvoud van, wat op organisatorisch vlak en in de klaspraktijk qua werkvormen en methodieken onhaalbaar is. Het verplicht kiezen voor twee domeinen zal ook voor heel wat leerlingen een bijkomende drempel vormen, wat helemaal ingaat tegen de democratisering van het DKO. Op inhoudelijk vlak pleit OVSG voor een organisatie van de eerste graad die vertrekt vanuit een keuze voor één specifiek domein, waarbij aspecten uit andere domeinen aan bod komen. Een geïntegreerde benadering binnen een domein kan worden gegarandeerd met specifieke eindtermen en leerplannen. Dit gebeurt trouwens nu al in een aantal disciplines van het DKO. Academies krijgen uiteraard wel de vrijheid om meerdere initiaties aan te bieden.

2 Houden de vernieuwingen een meerwaarde in?

OVSG staat positief tegenover het overgrote deel van de vernieuwingen, die trouwens tegemoetkomen aan tal van vragen die we reeds in ons memorandum hadden bepleit. Deze vernieuwingen houden zeker een meerwaarde in. Een aantal ervan zijn gegroeid uit tijdelijke projecten die hun waarde hebben bewezen. Veel zal uiteraard ook afhangen van de manier waarop deze vernieuwingen in regelgeving worden omgezet.

- Het valt toe te juichen dat de autonomie van de academie wordt vergroot. Het is dan ook logisch dat, in het kader van het beleidsvoerend vermogen, de academie zelf zal kunnen bepalen welke doelgroepen ze wil bereiken of welke leertrajecten ze wenst aan te bieden.
- Dat het DKO sterker verankerd wordt in het onderwijs, is een zeer goede zaak. Specifieke eindtermen en basiscompetenties geven de leerlingen een belangrijke indicatie en garanties over de kwaliteit van de opleiding.
De getuigschriften die het DKO nu uitreikt, hebben alleen waarde binnen het DKO. Als deze getuigschriften opgenomen worden in de Vlaamse Kwalificatiestructuur (VKS), gelden ze ook in andere onderwijsvormen of op de arbeidsmarkt. Het feit dat de getuigschriften van de arbeidsmarktgerichte DKO-opleidingen civiel effect krijgen, is een troef voor de cursist. Heel positief is ook dat het deeltijds kunstonderwijs een rol zal kunnen spelen bij het behalen van een getuigschrift KSO via het tweedekansonderwijs. Een gecombineerd opleidingstraject DKO/volwassenenonderwijs, waarbij de student de artistieke vakken volgt in het DKO en de algemeen vormende vakken in het volwassenenonderwijs, is een zeer interessante evolutie.
- De profilering van het DKO als één geheel waarin de verschillende kunstdisciplines aangeboden worden, is positief. Dit moet echter meer betekenen dan een louter organisatorisch-administratief model. Een academie met een studieaanbod van meer dan één domein moet zijn artistiek-pedagogische werking ontwikkelen, zowel vanuit een domeinspecifieke als een domeinoverschrijdende visie.
- Het domein media zal zeker een verrijking betekenen in het studieaanbod, zowel op specifiek als op domeinoverschrijdend vlak.
- De instapleeftijd wordt voor ieder domein op zes jaar gebracht, wat voor de domeinen muziek en woord een positieve evolutie betekent.
- De gelijkschakeling van de lestijd op 50' wordt positief ervaren, op voorwaarde dat de kwaliteit en gelijkwaardigheid van de leertrajecten gegarandeerd kunnen blijven, waarbij ten minste de huidige contacttijd wordt behouden.
- Door het atelier, binnen de academie, centraal te stellen, wordt de artistieke component in Muziek, Woordkunst en Dans belangrijker.
- Het is positief dat het DKO dankzij de nieuwe structuur, zowel qua studieaanbod als qua spreiding in de tijd, flexibeler zal kunnen worden georganiseerd. Zo zal er meer leerlinggericht kunnen worden gewerkt en zullen meer geïnteresseerden zich kunnen toeleggen op hun ambitie en talent volgens de tijd die ze hieraan kunnen besteden.
De mogelijkheid om lestijden maandelijks te groeperen zorgt voor een grotere flexibiliteit. Het is te overwegen de lestijden ook over nog langere periodes te groeperen, zodat het mogelijk wordt om bv. projecten te kunnen realiseren.
- Het is belangrijk dat over de domeinen heen cross-overs en combinaties gemaakt kunnen worden. Maar ook binnen de domeinen moeten deze cross-overs en combinaties over de opties en vakken mogelijk worden. Dat beantwoordt aan de vraag van de cursisten en aan de artistieke en maatschappelijke evoluties. Het nieuwe domein media zal overigens bij uitstek de kans bieden om linken te leggen naar andere domeinen, opties en vakken.
- In de huidige regelgeving kan vernieuwing in het deeltijds kunstonderwijs alleen via tijdelijke projecten. We juichen dan ook het plan om een procedure te voorzien voor de actualisering van het aanbod toe. OVSG heeft er al voor gepleit om via een urencontingent, binnen de toegewezen omkadering, ruimte per academie te voorzien om sneller te kunnen inspelen op inhoudelijke, technologische, methodologische ... vernieuwingen.

- De drie finaliteiten van het DKO:
 - doorstroomfinaliteit naar het hoger kunstonderwijs,
 - uitstroomfinaliteit naar de vrije tijd (amateurkunstensector),
 - uitstroomfinaliteit naar de arbeidsmarkt,vormen zeker een meerwaarde door hun evenwaardige structuur en maatschappelijke waarde.
- Alternatieve vormen van leren zoals e-learning en werkplekleren kunnen een meerwaarde inhouden. In het eerste geval spelen ze in op de huidige leermethoden en vernieuwingen op digitaal vlak. In het tweede geval kan de toetsing met een arbeidssituatie verrijkend werken.

3 Blijft de autonomie van het schoolbestuur en de academie intact?

- Uit de conceptnota blijkt dat de overheid de schoolbesturen en academies een zo groot mogelijke lokale autonomie zal verlenen. OVSG zal erover waken dat dit geen dode letter blijft en dat de overheid bij de vernieuwing geen te grote sturende rol opneemt via stringente regelgeving.

4 Wat is de impact van de conceptnota op de academie?

De vernieuwingen zullen consequenties hebben op organisatorisch, administratief, financieel en pedagogisch vlak.

- De organisatorische impact zal groot zijn, maar we missen momenteel nog concrete gegevens om die te kunnen inschatten.
- Ook qua infrastructuur heeft deze vernieuwing impact. OVSG dringt erop aan om AGION-middelen voor de infrastructuur te voorzien.
- Het beleidsvoerend vermogen van de academie wordt meer aangesproken. Dat vereist een middenkader.
- E-learning wordt aangeprezen. Dat kan niet zonder extra ICT-middelen.
- Werkplekleren en informeel leren worden mogelijk. De opvolging hiervan moet worden omkaderd.
- Flexibeler leertrajecten worden voorzien. Ook dit is niet mogelijk zonder extra administratieve omkadering.
- De impact op het personeel zal aanzienlijk zijn.
 - De professionalisering van de huidige leerkrachten moet grondig, tijdig en systematisch worden aangepakt via navorming.
 - De lerarenopleiding moet de nieuwe leerkrachten tijdig voorbereiden op de inhoudelijke vernieuwing door hen de vereiste competenties aan te reiken.
 - Mentoring zal bij de beginnende leerkrachten ook een belangrijke rol spelen.Deze drie elementen vormen cruciale schakels in de slaagkansen van de vernieuwing. Tijd en middelen moeten hiervoor worden voorzien.
- Voor de academies betekenen de maatregelen een interessante uitdaging op het vlak van visieontwikkeling, wat als positief wordt ervaren.
- Ook de manier waarop een gefaseerde introductie wordt bewerkstelligd zal een belangrijke rol spelen op zowel organisatorisch, administratief en inhoudelijk vlak als op het vlak van personeelsbeleid.

5 Wat missen we in de conceptnota?

- De 'terugkommomenten' (zoals bv. masterclasses) zijn niet in de conceptnota opgenomen. Hier is nochtans behoefte aan door de snel evoluerende technieken in de verschillende domeinen.
- In het kader van levenslang en levensbreed leren is het onduidelijk of de leerlingen kunnen herinstromen en meerdere opleidingen, ateliers of instrumenten na elkaar kunnen volgen binnen hetzelfde domein.
- Er wordt maar één reservejaar voorzien, terwijl men nu eenmaal per graad kan overzitten. We pleiten voor het behoud van het huidige systeem.
- Er wordt geen vijfde graad meer voorzien. In een vorige discussienota was hierover nog sprake. Nochtans vragen bepaalde opleidingen naar hogere instapcompetenties. Deze opleidingen kunnen o.i. beter gesitueerd worden in de vijfde graad.
- De specifieke initiatie per domein in de eerste graad wordt niet meer aangeboden. Dit druist in tegen de lokale autonomie, tegen de wens van het veld en tegen de leervraag van leerlingen. We pleiten ervoor om specifieke initiatie per domein in de eerste graad te kunnen aanbieden.
- De instrumentkeuze op zes jaar werd niet opgenomen in de conceptnota. Leerlingen met een duidelijke leervraag voor een bepaald instrument, vinden geen plaats in de voorgestelde structuur. We vragen om dit te herbekijken.
- We missen afstemming, transparantie, samenhang en eenduidig consequent gebruik van terminologie in benamingen binnen de drie kunstonderwijsniveaus (Hoger Kunstonderwijs (HKO), Kunstsecundair Onderwijs (KSO) en deeltijds kunstonderwijs (DKO)).
- Tot slot missen we een eenheid in de tabellen, zoals bv. een specifiek gedeelte naast een atelier.

Brussel, 17 mei 2011